

Věra Thořová – Jiří Traxler – Lubomír Tyllner – Zdeněk Vejvoda, Lidové písně z Podřipska. I. díl. *Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2016, 708 s.–*

Význam současných kritických písňových edic z let 2011 a 2013 zpracovávajících sběratelský odkaz Františka Homolky (1885–1933) jsem zhodnotila již na stránkách Národopisné revue (2014, 2015). Jednalo se o písně zaznamenané převážně v Praze-Libni, tedy v místě Homolkova učitelského působiště. Máme nyní před sebou již třetí publikaci, v níž badatelský tým Věra Thořová – Jiří Traxler – Zdeněk Vejvoda, tentokrát rozšířený o Lubomíra Tyllnera, prezentuje další část Homolkových sběrů, a sice zápisy pořízené v prvních desetiletích 20. století na území „širšího“ Podřipska.

Z úvodní kapitoly *František Homolka, rodák z Podřipska* se dozvídáme, že písně zde zlosyňský rodák sbíral již v době studií na učitelském ústavu. Zápisy pořizoval jak z autopsie, tak v terénu. Rukopisy byly podobně jako v případě jeho pražských sběrů uloženy ve fondech dnešního EÚ AV ČR. Autoři v předmluvě upozorňují, že jejich celkové zpřístupnění si v budoucnu vyžádá pokračování v podobě dalších svazků. Po písních milostných, tanečních a žertovných, zastoupených v počtu 724 písňových čísel v námi recenzované publikaci, budou do druhého dílu zařazeny písně s vojenskou tematikou, legendy, balady, písně obřadní, dětské popěvky a říkadla. Ediční řada Sběratelské dílo Františka Homolky by tak měla v budoucnu obsahovat čtyři svazky.

Jelikož o Homolkově životě a jeho sběratelské práci bylo dostatečně podrobně pojednáno již v předcházejících svazcích, věnuje se vstupní kapitola především geografickému a národopisnému vymezení

regionu. Autoři hovoří o jeho „širším“ a užším“ pojetí, přičemž se při srovnávání různých pojetí odvolávají na práce Václava Chalupeckého (1919), z 20. a 21. století na práce Antonína Robka a regionálních historiků Jana Šfovička, Otakara Špecingera, Josefa Peřiny a Quida Kastnera. Zároveň vyzdvihují význam Podřipska jakožto symbolického poutního místa v oblasti života politického a kulturního.

Je již dobrou tradicí výše uvedených autorů předeslat samotnou edici monografickými studii, které nejenže přinášejí zásadní informace o zpracovávaném materiálu, ale zároveň pro naši folkloristiku představují užitečnou syntézu jak z oblasti analýzy hudebního materiálu, tak i žánrové charakteristiky. Mám tím na mysli zejména soustavnou analytickou práci Zdeňka Vejvody a skvělou Traxlerovu studii o písňových družích na pomezí lidovosti. Také studie Věry Thořové o říkadlech svědčí o autorčině mnohostranné erudici. Všechny zmíněné texty najde čtenář v předcházejících edicích Homolkových pražských sběrů.

V *Lidových písních z Podřipska* na ně volně navazuje kapitola *Dechovka, lidovka, pololidová píseň* z pera Lubomíra Tyllnera. Hned v úvodu autor upozorňuje na předpojatosti, ba přímo omyly přetrvávající v jejich hodnocení jak odborném, tak i laickém. Historický vývoj těchto žánrů Tyllner sleduje od nátrubkových nástrojů přes janičářskou „tureckou“ kapelu, dechové harmonie klasicistní hudby až po vojenskou dechovou hudbu a civilní dechové kapely. Všimá si přítom

zdokonalování stavby hudebních nástrojů (zavedení strojiva či Böhmovva klapkového systému), zaznamenává postupné změny v obsazení vojenských dechových orchestrů, uvádí jména slavných kapelníků a skladatelů (Andreas Leonhardt, František Kmoch, Julius Fučík), zaměřuje se na rozdílné podmínky hudebního provozu ve městech a na venkově, zaznamenává vznik tanečních kapel. Studie se pohybuje v obecné rovině, přesto bychom uvítali více příkladů právě z Podřipska.

Analýzy písní sebraných Homolkou na Podřipsku se i tentokrát ujal Zdeněk Vejvoda. Podle jím stanovených závěrů se jedná o kratší útvary s vnitřním dělením po dvojtaktích, zřídka trojtaktích. Nápěvný typ autor označil jako obecně instrumentální, v němž převažuje tvrdá tónina. Nápěvy mají střední tónový rozsah

s jemnou melodickou klenbou tvořenou sekundovými až kvartovými vzdálenostmi, metrum je dvoudobé až třídobé.

Nová publikace splňuje všechny nároky kladené na současnou kritickou písňovou edici. Je vybavena rejstříky textových incipitů, interpretů, zápisových lokalit, tanců a nápěvných kódů, každý zápis je doplněn odkazy na tištěné prameny publikované v časovém rozmezí od 17. století do současnosti. Notové zápisy vhodně doprovází reprodukce výtvarných děl, dobová vyobrazení, fotografie osobností, lokalit, hudebních nástrojů apod. Zpřístupněním další části rukopisného materiálu kniha nejenže otevírá možnosti dalším badatelům, ale slouží jim zároveň jako návod hodný následování.

Marta Ulrychová (Plzeň)

Lubomír Tyllner – Jiří Traxler – Věra Thořová, Průvodce po pramenech lidových písní, hudby a tanců v Čechách. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2015, 770 s.–

S odstupem několika desetiletí se našim etnomuzikologům bádajícím v oblasti české lidové písně dostává do rukou užitečná pomůcka v podobě soupisu pramenů uložených v českých institucích – archivech, muzeích, památnících a soukromých sbírkách. Objemná publikace je výsledkem mnoho let trvající spolupráce tří pracovníků pražského pracoviště Etnologického ústavu AV ČR Věry Thořové, Jiřího Traxlera a Lubomíra Tyllnera.

Poslední ze zde uvedených se jako iniciátor projektu ujal se svým kolegou napsání předmluvy, v níž vysvětlil význam pramenné základny v oblasti etnomuzikologie, načrtl vývoj, jímž se ubíraly snahy sběratelů o vytvoření bibliografických

soupisů písňových pramenů na území Čech a Moravy od počátku sběratelské činnosti až do současnosti (Pavel Josef Šafařík, Čeněk Zíbrt, Gustav Jungbauer, Vratislav Vycpálek, Bedřich Václavek, Robert Smetana, Ludvík Kunz, Vladimír Karbusický, Václav Pletka, Olga Hrabalová, Dušan Holý, Věra Svobodová, Věra Thořová aj.), vysvětlil vytčené cíle publikace, zároveň ale uvedl i stanovení jejích limitů: Soupis má podchytit jednak tištěné a rukopisné sbírky, a to vždy v podobě kompaktních pramenů celků, nikoliv jednotlivé písňové či instrumentální zápisy v ní obsažené, jednak otisky lidových písní v národopisných monografiích, celostátních a regionálních periodikách. Geografické ohraničení